

Зони охорони пам'яток археології як чинник транскордонних конфліктів режимів містобудівного використання територій

Д. М. Вітченко, *інститут «Укрміськбудпроект», з Харьков*

Збереження археологічної спадщини, джерела інформації про культурні витоки людства, визнане науковою спільнотою частиною загальносвітового процесу стабілізації еко-культурного середовища, яке зазнало деформації від негативних аспектів розвитку науки й техніки, що загрожують людству втратою не тільки природних але й культурних джерел існування.

У наш час в Україні актуалізується проблема збереження пам'яток археології від винищення суб'єктами господарської діяльності. Відчуженість населення від місцевих об'єктів археологічної спадщини, байдужість до робіт по їх збереженню, призводить до нехтування заповідним статусом пам'яток археології, режимні зони яких стають чинником та об'єктом конфліктів способів використання цих територій.

Насамперед це незаконне відчуження під функції землекористування ніяк не пов'язані з охоронною діяльністю (житлова, рекреаційна, комерційна забудова, транспортне будівництво, сільськогосподарська діяльність).

Розташування пам'яток у зонах відпочинку обумовлює їх туристичне рекреаційне використання в аспекті нових активних видів дозвілля: змагань історичних реконструкторів, моделювання історичного середовища, створенням на базі пам'яток центрів науково-просвітницької діяльності.

Але на заваді вказаному використанню постає ряд стримуючих факторів:

- 1) Низький рівень експозиційної привабливості;
- 2) Наукова цінність існуючої структури пам'ятки та культурного шару;
- 3) Природне утворення екологічного резервату на території пам'ятки;
- 4) Можлива духовна (сакральна) цінність пам'ятки для частини громадян.

Якщо фактори №2-4 вирішуються на рівні громадського та наукового компромісу, фактор №1 потребує вирішення проблеми засобами містобудування та архітектури.

Сучасний науковий підхід до туристсько-рекреаційного використання археологічної спадщини виключає пряме відтворення, а пропонує метод показу автентичних музеєфікованих решток пам'ятки, методи символічного означення пам'ятки, та комбінацію різних методів.

Компромісним і перспективним є метод моделювання археологічних об'єктів за даними досліджень на конфліктних «прикордонних» територіях.

- Розробка і реалізація вищевказаних заходів залежить від ряду факторів:
- соціально-культурного рівня суспільства;
  - ефективної діяльності державних служб з охорони історико-культурної спадщини;
  - роботи недержавних організацій та фондів;

- системи й форми фінансування;
- містобудівної політики на місцях;
- наявності профільної науково-проектної бази та практичних напрацювань у цій сфері;

- характеру розташування пам'яток й можливості їх реабілітації.

Без вивчення ступеню і характеру кожного з цих факторів, спрямованого впливу на них з боку всіх зацікавлених даним питанням розглянуті методи будуть завжди проблематичні і не вийдуть за рамки концепцій.